

5.6.2026

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt valtiovarainministeriöltä (VM) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki lapsen erityisestä suojelusta ja nykyinen lastensuojelulaki kumottaisiin. Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotusten perusteella hyvinvointialueiden rahoitusta alennettaisiin 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja 3 miljoonaa euroa vuodesta 2028 lähtien. Lisäksi tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kustannuksiin kohdennettaisiin 0,8 miljoonan euron lisärahoitus vuodesta 2027 lähtien.

Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset)

VM kannattaa ehdotusta, jonka mukaan lapsen erityisestä suojelusta annetun lain tarkoituksena on turvata yksinomaan lastensuojelun asiakkuudessa olevien lasten asemaa ja oikeuksia. Palvelujen järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että soveltamisala kapenee ja lastensuojelun toimintaa ohjaavan lain asemaa erityislakina vahvistetaan. Toisaalta monitulkintaisuutta voi muodostua siitä, että esitetyn 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on turvata lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen oikeuksia. Ehdotetun 2 §:n määritelmien mukaan lastensuojelu koskisi jatkossa alaikäisiä, eikä täysi-ikäisten jälkihuolto jatkossa sisältyisi lastensuojelun määritelmään. Tästä huolimatta säädettävän lain piiriin kuuluisi myös jälkihuoltoa koskeva sääntely.

VM pitää perusteltuna, että lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen voisi ehdotuksen mukaisesti tilapäisesti ylittää, jos se on välttämätöntä lapsen edun turvaamiseksi. VM kuitenkin arvioi, että mitoitus on epätarkoituksenmukainen tapa ohjata sosiaalihuollon toimintaa. VM kiinnittää huomiota myös siihen, että sosiaalihuoltolain (SHL) muuttamiseen liittyvässä esitysluonnoksessa (VN/35729/2023) 42 §:ään ehdotetun muutoksen mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen omatyöntekijällä saa olla vastuullaan yhtäaikaaisesti enintään 47 erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Lausuttavana olevan lakiehdotuksen mukaan yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saisi olla enintään 30 lasta asiakkaanaan. Säännöstä tai säännöskohtaisia perusteluja olisi tarkoituksenmukaista tarkentaa ns. yhdennetyn sosiaalityön osalta, jotta lain soveltaminen olisi selkeää myös tilanteissa, joissa samalla sosiaalityöntekijällä on asiakkaanaan sekä lastensuojelun että perhesosiaalityön asiakkaana olevia lapsia.

Lausuntopalaute lukuun 2 (Lastensuojelun asiakkuus)

VM pitää perusteltuna ehdotettua tarkennusta lastensuojelun asiakkuuden aloittamisen perusteisiin. Ehdotuksen mukaan, jos lapsi tai hänen huoltajansa tai vanhempansa eivät ota vastaan sosiaalihuoltolain mukaista tukea tai palveluja lapsen ilmeisestä suojelun tarpeesta huolimatta, tulisi asiakkuus aloittaa. Tämä muutos selkeyttää lain soveltamista suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Toisaalta VM pitää mahdollisena, että

voimassa olevan lainsäädännön haasteeksi todettu erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmä suhteessa lastensuojelun asiakkuuden aloittamisen perusteisiin on edelleen jäämässä tulkinnanvaraiseksi. VM pitää tarpeellisena, että sekä sosiaalihuoltolain uudistamiseen liittyvään esitykseen että lausuttavana olevan esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin tarkennettaisiin tarvittaviin säännöksiin SHL 5 a §:ssä tarkoitetun erityistä tukea tarvitsevan lapsen suojelutarpeen ja lausuttavana olevassa lakiehdotuksessa tarkoitetun erityisen suojelun tarpeen välistä eroa.

Ehdotuksen mukaan hyvinvointialueen toimivaltaisen sosiaalityöntekijän on arvioitava sosiaalihuoltolain 36 §:ssä säädetyn tuen tarpeen arvioinnin yhteydessä välittömästi myös lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelupalvelujen tarve, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. VM kiinnittää huomiota siihen, että SHL:iin ehdotetun 35 c §:n 3 momentin mukaan henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi vireilletulon jälkeen. VM pitää tarpeellisena, että edellä mainitut säännökset ja hyvinvointialueen velvoitteet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.

Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto)

Ehdotuksen mukaan SHL:n 18 §:ssä tarkoitettua lapsiperhepalvelua olisi järjestettävä lastensuojelun asiakkuudessa olevalle lapselle tarvittaessa erityisen tehostetusti. SHL:n uudistamiseen liittyvän esitysluonnoksen mukaan uudesta SHL 18 §:n lapsiperhepalvelusta säätämisen tarkoituksena olisi mahdollistaa lapsiperheille kohdennettu palvelu, jota voitaisiin järjestää nykyistä joustavammin. VM arvioi, että ehdotettu erityisen tehostetusta lapsiperhepalvelusta säätäminen säilyttäisi nykytilaa, sillä vaikka lastensuojelulain 36 §:ssä säädetty tehostettu perhetyö siirtyisi osaksi SHL 18 § sääntelyä, muodostettaisiin lastensuojelun asiakkaille edelleen sisällöltään samankaltainen palvelu. Erityisen tehostetusta palvelumuodosta säätäminen ei edistä tavoitetta yksinkertaistaa palvelulainsäädäntöä tai selkeyttää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun välistä rajapintaa. Uuden SHL:n 18 §:ssä säädetyn palvelun joustavuus tulisi VM:n arvion mukaan soveltua myös vahvan tuen järjestämiseen.

Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus)

Esitysluonnoksen mukaan kiireellisen sijoituksen jatkamisen kestoa lyhennettäisiin ja sijoitusta voisi jatkaa nykyisen 30 päivän sijaan 14 päivällä. Muutoksella tavoiteltaisiin sitä, että lapsen huostaanoton tarpeen selvittäminen tai riittävien tukitoimien kartoittaminen tehtäisiin nykyistä joutuisammin. VM pitää esitystä kannatettavana ja tunnistaa, että säännösmuutos edellyttää hyvinvointialueilta toimintaprosessien kehittämistä, jotta sijoituksen jälkeinen avohuollon työskentely ja tukitoimet saadaan järjestettyä ja huostaanoton valmisteluun ryhdytään vain niissä tilanteissa, joissa se on lapsen tilanteen kannalta välttämätöntä. Esityksessä tulisi arvioida, onko säännösmuutos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 §:n mukainen tehtävämuutos ja arvioida myös sen mahdollisia suoria ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia.

Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto)

Esitysluonnoksen mukaan huostaanoton kriteerejä tarkennettaisiin siten, että huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voitaisiin ryhtyä vain, jos lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sosiaali- tai terveydenhuollon palvelut ja avohuollon työskentely ja tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen

huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja jos läheisverkostosijoitus ei ole mahdollinen ja lapsen edun mukainen.

VM kannattaa ehdotusta, sillä se kannustaa hyvinvointialueita kiinnittämään nykyistä vahvemmin huomiota huostaanoton ja etenkin laitoshoidon tarkoituksenmukaisuuden arviointiin. VM tunnistaa, että säännösten soveltaminen edellyttää hyvinvointialueen sisällä sitoutumista vahvaan monialaiseen yhteistyöhön ja pitää tärkeänä, että soveltamiseen tarjotaan kansallista toimeenpanon tukea. Mikäli ehdotuksella ei arvioida olevan välittömiä kustannusvaikutuksia, tulisi esityksessä arvioida välillisiä hyvinvointialueiden toimintaan liittyviä taloudellisia vaikutuksia sekä mahdollisia pitkän aikavälin vaikutuksia.

Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus)

Ehdotetun 70 §:n mukaan sijoittajahyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus toteutuu lain mukaisesti. Sijoittajahyvinvointialueen olisi valvottava osana järjestämismääräyksiin kuuluvaa valvontaa myös sijoituspaikan henkilöstön määrää ja osaamista sekä tiloja.

Valvontaa toteuttaisivat lisäksi sijoitushyvinvointialue ja Lupa- ja valvontavirasto. Ahvenanmaan maakunnassa valvontaa toteuttaisi Ahvenanmaan valtionvirasto. Valvontaa toteuttaessaan näiden tahojen tulisi toimia yhteistyössä sijoittajahyvinvointialueen kanssa. VM pitää tärkeänä, että sääntelykokonaisuus, joka muodostuu hyvinvointialueista annetun lain (611/2021) 10 §:stä, sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) 23 ja 24 §:stä sekä ehdotetusta 70 §:stä sovitetaan yhteen ja että työnjakoa kuvataan selkeästi säännöskohtaisissa perusteluissa. VM korostaa, että sääntelystä ei tulisi aiheutua epätarkoituksenmukaista työnjakoa tai päällekkäistä työtä. Jatkovalmistelussa sääntelykokonaisuuden vaikutusarviot tulisi tehdä kattavammin.

VM pitää riittävänä hallituksen esitysluonnoksessa eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta ehdotettua parhaillaan lausunnoilla olevaa (VN/33836/2025) 24 §:n 3 momentin lisäystä palvelunjärjestäjän ohjaus- ja valvontavelvollisuutta koskevan tiedonsaantioikeuden tarkennuksesta. Mainitussa säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että sijoitushyvinvointialue sen hoitaessa lastensuojelulain (417/2007) 79 §:n 2 momentissa sille säädettyä sijoitushuoltopaikan toiminnan valvontaa sekä hyvinvointialue sen hoitaessa sille mainitun lain 81 §:ssä säädettyä yksityisesti sijoitetun lapsen hoidon valvontaa saa salassapitosääntöjen estämättä valvonnan kannalta välttämättömät tiedot.

Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoito)

VM yhtyy esitysluonnoksen arvioon siitä, että lastensuojelun laitoshoidon taloudellisten vaikutusten arvioihin liittyy epävarmuutta asuinyksiköiden käyttöasteen, henkilöstön todellisen sijoittumisen sekä työaikajärjestelyjen osalta. Esitysluonnoksessa esimerkiksi oletetaan, että joka kolmas asuinyksikkö olisi tyhjiillään kahden viikon ajan vuoden aikana, mutta arvioissa ei avata mihin oletus perustuu. VM toteaa, että sääntelyn keventämisellä olisi todennäköisesti laitoshoidon tuottamisen kustannuksia jossain määrin alentava vaikutus. VM kuitenkin toteaa, että ostopalvelujen osalta palvelun hintaan vaikuttaa tuotantokustannusten ohella myös laajempi markkinatilanne, joten kustannusten laskun realisoitumiseen hyvinvointialueella liittyy epävarmuutta, sillä laitoshoidon on pääosin yksityisten toimijoiden tuottamaa.

VM kiinnittää huomiota myös siihen, että taloudellisissa vaikutuksissa arviot lähihoitajan palkkakustannuksesta eroavat toisistaan 59 §:n muutosten arvioissa. 6,5 mitoitukseen siirtymisen vaikutusarviossa esitetään, että Tilastokeskuksen palkkarakennetilaston mukaan lähihoitajan keskimääräinen kuukausipalkka oli 3427 euroa vuonna 2024. Rinnakkaisten asuinyksiköiden osalta taas esitetään, että Lähihoitajan säännöllisen työajan ansio oli Tilastokeskuksen palkkarakennetilaston mukaan 3161 euroa kuukaudessa vuonna 2024. Vaikutusarviot tulisi tältä osin yhdenmukaistaa.

Esityksen mukaan lastensuojelulaitoksen henkilökuntaan voi hoito- ja kasvatushenkilöstön lisäksi kuulua turvahenkilöitä, jos se on laitoksen asiakas- ja työturvallisuuden takaamiseksi välttämätöntä.

Esitysluonnoksen mukaan on mahdollista, että turvahenkilöiden palkkaaminen kasvattaisi lapsen laitokseen sijoittaneen hyvinvointialueen kustannuksia. VM toteaa, että kyseessä ei kuitenkaan ole hyvinvointialueelle uusi velvoite, joten sitä ei ole perusteltua huomioida rahoituslain (617/2021) 9 §:n edellyttämällä tavalla.

Lisärahoitus tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa

VM kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen kuvausta TUVA-koulutuksen nykyrahoituksesta tulee tarkentaa. Esitysluonnoksessa viitataan ”Opetushallituksen momenttiin”, vaikka kyse ei ole Opetushallituksen toimintamenoista tai rahoituksesta. VM tarkentaa, että rahoitusta kohdennetaan valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamomentille 29.10.01. Esityksen taloudellisissa vaikutuksissa TUVA-koulutukseen liittyen todetaan momentin 29.10.30 lisärahoitustarpeeksi 146 700 euroa. VM toteaa, että momentille 29.10.30 ehdotetaan talousarvioprosessissa pyöreämpää 147 000 euron määrärahalisäystä, mikä olisi hyvä korjata tekstiin ja lukuun 10.2 Suhde talousarvioesitykseen. Vuoden 2027 talousarviolisäyksiä koskevat tiedot ja summat ovat muulta osin oikein.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

VM on nostanut lausunnossaan esiin kriittisiä huomioita lastensuojelun laitoshoidon koskevien tehtävämuutosten ja niiden perusteella esitettyjen taloudellisten vaikutusten arvioinnin osalta (ks. lukua 11 koskeva osio). VM kiinnittää huomiota myös siihen, että rahoituksen alentamisen kohdentuminen hyvinvointialuihin tulee muuttamaan, erityisesti jos hyvinvointialueiden rahoituslakiin tehtävät muutokset tulevat voimaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamista koskevan esityksen (HE 56/2026) mukaisesti.

Luvussa suhde talousarvioesitykseen on maininta, että säästö vähennetään hyvinvointialueita sekä Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää koskevalta rahoitusmomentilta kyseisiltä vuosilta. VM huomauttaa, että hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitusmomentti koskee vain hyvinvointialuetta (ml. Helsingin kaupunki), mutta ei HUS-yhtymää.

Muut huomiot

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyvä kuntia ja hyvinvointialueita velvoittava sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin (612/2021) sääntelyä osin keventävin muutoksin. VM pitää järjestämislain 6 § ja 7 § sääntelyä riittävänä ja esittää, että jatkovalmistelussa tulisi harkita lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sääntelystä luopumista hallinnollisen taakan keventämiseksi.

Esitysluonnokseen sisältyy muutoksia, jotka aiheuttanevat muutosvaikutuksia tiedonhallintaan sekä tiedonsaanti- ja luovutusoikeuksiin (esim. 8 §, 66 §, 78 §, 104 §, 109 §). VM toteaa, että esitysluonnoksen luvun 4.2.6 vaikutusarvio on suppea ja STM:n olisi jatkovalmistelussa arvioitava tiedonhallinnan kokonaisuutta ja muutosvaikutuksia kattavammin. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 8 §:n 2 momentin nojalla toimialasta vastaava ministeriö on velvollinen laatimaan lain 5 §:n 3 momentin mukainen tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnin, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on lain 8.2 §:n mukaan arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon sekä tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset. Tiedonluovutussäännöksiä turvahenkilöstön osalta ei ole käsitelty myöskään säätämisyjärjestysperusteluissa, eikä siten arvioitu perustuslain 10 §:n yksityiselämän suojan kannalta.

VM pitää mahdollisena, että esitys voi muodostaa haasteita kirjaamiskäytäntöjen selkeydelle. Olennaisten ja riittävien tietojen (ehdotettu 40 §) suhde nykyisen vastaavan säännöksen ilmaisuun tarpeellisista tiedoista jää epäselväksi. Säännöskohtaisissa perusteluissa tulisi kuvata tarkemmin, mitä olennaiset ja riittävät tiedot olisivat ja mitkä tiedot ovat nykykäytännön perusteella epäolennaisia.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikön sijainen,
apulaisbudjettipäällikkö

Annika Klimenko

VN/18098/2025-VM-34

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: